

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»**

**PROCEEDINGS
of the XX International Scientific Conference
for students and young scholars
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»**

**2025
Астана**

УДК 001(06)
ББК 72я631
F96

**«ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025» студенттер мен жас ғалымдардың
XX Халықаралық ғылыми конференциясы = XX Международная
научная конференция студентов и молодых ученых «ǴYLYM JÁNE
BILIM – 2025» = The XX International Scientific Conference for
students and young scholars «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025». – Астана:
– 3813 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.**

ISBN 978-601-08-5373-7

**Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас
ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті
мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.**

**The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young
researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities. В сборник
вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по
актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.**

УДК 001(06)
ББК 72я431
F96

ISBN 978-601-08-5373-7

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2025

**СЕКЦИЯ БӨЛІМІ 10.1 МЕМЛЕКЕТ ЖӘНЕ ҚҰҚЫҚ ТЕОРИЯСЫ МЕН ТАРИХЫ,
КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ ҚҰҚЫҚ**

1470.	Асылбекова А.А.	Правовое регулирование искусственного интеллекта: зарубежный опыт и перспективы для Казахстана	6308
1471.	Аширбекова А.Б.	Қазақстан Республикасында Ұлттық алдын алу тетігі жүйесі	6314
1472.	Амирова Б.К.	Қазақстандағы жинақтаушы зейнетақы заңнамасының тарихи эволюциясы	6316
1473.	Бейбітұова І.Б.	Медицина қызметкерлерінің құқықтық жауапкершілігі	6319
1474.	Байтерекова К.Б., Ескендерова Г.Т.	Қазақстан Республикасындағы әлеуметтік сақтандыру жүйесінің қазіргі жағдайы	6323
1475.	Егежанова Д.Р.	О влиянии нормативной практики Верховного суда Республики Казахстан на административное судопроизводство	6326
1476.	Есентемирова А.М.	Некоторые вопросы становления законодательства о высшем и послевузовском образовании в Республике Казахстан	6330
1477.	Еркін Ә.	Коррупция и правовые методы борьбы с ней	6340
1478.	Жармаханбетова Б.А.	Права коренных народов и недропользование: проблемы соблюдения и защиты прав при добыче природных ресурсов на их территориях	6345
1479.	Жолдасбек М.Б.	Қазақстан Республикасындағы Конституциялық реформа: өзгерістерді талдау және олардың құқықтық жүйеге әсері	6348
1480.	Жеңіс Е.Е.	Салық заңнамасын жетілдіру мәселелері	6353
1481.	Жанаев Е.А.	Роль морали в правовых решениях и законодательных актах	6357
1482.	Кажтай А.Н.	Қауіпті құқықбұзушылықтардың қоғамға әсері	6360
1483.	Карсибек С.А.	ҚР Алқабилер сотының құқықтық жағдайы және шетел мемлекеттерімен салыстырмалық ерекшеліктері	6364
1484.	Көбеген А.М.	Әлеуметтік әл-ауқат пен қоғамның өркендеуінің құқықтық аспектілері	6367
1485.	Кошкенбек Б.Б.	Шетелде оқыту бағдарламаларын құқықтық реттелуі	6371
1486.	Қалыбаева А.Ә.	Қазақстандағы жаза қолданудың құқықтық санаға әсері	6377
1487.	Қалқазбек Н.Е.	Қазіргі заманғы құқық саласының өзекті мәселелері мен даму перспективалары	6380
1488.	Маликов Ж.Н.	Қазақстан Республикасының Конституциялық сот институтының қалыптасуы және қызметі	6383

1489.	Маратов А.Б.	Роль юристов защиты прав юридических лиц	6385
1490.	Отыншиева Г.	Құқықтық сана және мәдениеттің арақатынасы	6387
1491.	Роман К.Д.	Законодательные основы обеспечения информационной безопасности детей в Казахстане: вызовы цифровой эпохи	6390
1492.	Сұңғатов С.С.	Цифрландырудың азаматтардың әлеуметтік-экономикалық құқықтарын іске асыруға тигізетін ықпалы	6392
1493.	Салиханов А.Б.	Социальные барьеры реинтеграции бывших заключённых в Казахстане: причины стигматизации и пути преодоления	6396
1494.	Турегелдиев Б.У.	Жоғарғы соттың нормативтік қаулыларының құқықтық алаңдағы ықпалы	6402
1495.	Тәуірғалиева А.Б.	Киберқауіпсіздік: қылмыстардың алдын алу және заңнамалық шаралар	6405
1496.	Табанова Ж.А.	Защита прав женщин: международный аспект	6409
1497.	Тәжі Ә.Т.	Цифровизация прав граждан РК	6413
1498.	Тигай Б.А.	Проблемы налогового правоприменения в РК	6415
1499.	Шоманова К., Ясинова Д.	Адам құқықтарының қорғалуы және заңнамалық реттелуі	6423
1500.	Ібіжан Г.Ә.	Проблемы организации правовой помощи детям с ограниченными возможностями здоровья	6427
1501.	Yagmussova A.F.	The concept and types of social guarantees and the grounds for their provision under labor legislation	6431

СЕКЦИЯ БӨЛІМІ 10.2 АЗАМАТТЫҚ ЖӘНЕ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ҚҰҚЫҚ

1502.	Алмагамбетов М.	Кәсіпкерлердің құқықтары мен оның қорғалуы	6436
1503.	Булатова Л.Б.	Жасанды интеллектпен жасалған туындылардың құқықтық мәртебесі	6440
1504.	Ибрашев А.М.	Искусственный интеллект в трудовом праве: перспективы, риски и возможности	6443
1505.	Искаков Р.А.	Правовая природа договора о государственных закупках товаров в Республике Казахстан	6446
1506.	Көбеген А.М.	Әлеуметтік әл-ауқат пен қоғамның өркендеуінің құқықтық аспектілері	6452
1507.	Мырзаханов Ә.Е.	Қазақстан Республикасындағы ресми наградалар жүйесі: толықтырулар мен	6456

		өзекті мәселелер	
1508.	Нургалиева М.Е.	Трудовые права женщин и равенство на рабочем месте. Дискриминация как барьер для экономического прогресса	6459
1509.	Рустами-Кадырбекова Ж.	Ретроспективный анализ правового регулирования в области социального обеспечения	6464
1510.	Сураганова Д.Д.	Правовое регулирование игорного бизнеса в Республике Казахстан	6468
1511.	Третьяк М.В.	Тенденция к сокращению рабочего времени в развитых странах: баланс между производительностью и качеством жизни	6471
1512.	Третьякова Ж.В.	К вопросу имущественных правоотношений родителей и детей по законодательству Республики Беларусь	6475
1513.	Тыныбек кызы А.	Гибкие формы занятости в Казахстане и Кыргызстане: правовое регулирование дистанционной работы и самозанятости	6478
1514.	Тюлегенова А.А.	Правовые аспекты использования земли	6481

СЕКЦИЯ БӨЛІМІ 10.3 ҚЫЛМЫСТЫҚ СОТ ІСІН ЖҮРГІЗУ ТҮЛҒАНЫҢ, ҚОҒАМ МЕН МЕМЛЕКЕТТІҢ МҮДДЕЛЕРІН ҚОРҒАУДЫҢ МЕХАНИЗМІ РЕТІНДЕ

1515.	Азенова С.Р.	Сот сараптамасын тағайындау мен жүргізу: қылмыстық процестегі маңызы және жетілдіру жолдары	6485
1516.	Абдықадыр А.Б.	Қылмыстық әділет жүйесіндегі цифрлық технологиялар мен жасанды интеллект	6488
1517.	Байносерова А.Г.	Қолжазба сараптамасы дәлелдеу құралы ретінде: жаңа әдістер мен шешілмеген мәселелер	6495
1518.	Бахыт І.Б.	Уголовное судопроизводство как механизм защиты интересов личности, общества и государства	6500
1519.	Жакишева Д.К.	Арнайы білім және оларды қылмыстарды тергеу кезінде қолдану нысандары	6504
1520.	Жұмадулла Қ.Ф.	Жасанды интеллект пен криминалистика: қылмысты ашудағы жаңа дәуір	6508
1521.	Маратова А.М.	Понятие судебно-биологической экспертизы и ее значение для установления обстоятельств уголовного дела	6510
1522.	Шариф М.Қ.	Психологиялық портретті құру: сот сараптамасында қолдану тәжірибесі	6514
1523.	Жунусов Д.С.	Совершенствование качества судебных экспертиз: организационно-правовой подход	6517
1524.	Khamidullina R.	Jury Trials in the Criminal Justice System: A Comparative Analysis of the U.S. And	6520

		Kazakhstan Models	
1525.	Киікбай Б.С.	Онлайн алаяқтық қылмыстық құқық бұзушылықтарын тергеп-тексерудің өзекті мәселелері	6523
1526.	Салимжуаров Г.Ф.	Перспективы использования искусственного интеллекта в производстве судебных экспертиз	6528
1527.	Серіктай Н.Ө.	Тергеушінің жеке басының кәсіби-психологиялық сипаттамасы	6531

СЕКЦИЯ БӨЛІМІ 10.4 ҚЫЛМЫСТЫҚ САЯСАТ ЖӘНЕ ҚЫЛМЫСТЫҚ ЗАҢНАМА: ЗАМАНАУИ СЫН-ҚАТЕРЛЕР ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ШЕШУДІҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

1528.	Адильхан Х.Б.	Қылмыс пен жазаның психологиялық қырлары: кінә және жауапкершілік сезімі	6536
1529.	Арзанбекова К.Қ.	Геноцид және оның халықаралық құқықтағы орны	6538
1530.	Ахметжанова А.А.	Правовое обеспечение информационной безопасности Республики Казахстан: вызовы и перспективы	6540
1531.	Айзак А.Ж.	Әлеуметтік факторлар мен экономикалық қысымның қылмысқа ықпалы	6544
1532.	Әжібекова А.Е.	ҚР жасөспірімдер арасындағы буллингке қарсы шаралар мен шетелдік тәжірибе	6546
1533.	Болатбекова А.А.	Қылмыс пен жазаның қоғамдағы әлеуметтік-мәдени ықпалы	6552
1534.	Бөлебай А.Б.	Қазақстан Республикасында кәмелетке толмағандарға қатысты зорлық-зомбылық қылмыстарының алдын алу мәселелері	6555
1535.	Дүйсен Қ.А.	Адам саудасының құрбандарын анықтау және қорғау механизмдері	6563
1536.	Карсибек С.А.	Жыныстық қолсұғылмаулыққа қарсы жасалған қылмыстардың латенттілігі: себептері және шешу жолдары	6566
1537.	Кенеспек Д.М.	Қазақстан Республикасындағы қылмыстардың қайталану себептері мен алдын алу жолдары	6569
1538.	Кийкбай Н.К.	Жалған ақпарат тарату және оның қылмыстық-құқықтық салдарлары: ақпараттық кеңістікте қауіпсіздік пен жауапкершілік мәселелері	6572
1539.	Кожанова Д.Р.	Реформа уголовного законодательства Республики Казахстан: анализ реализации положений концепции УК 2014 года через призму десятилетнего опыта	6575
1540.	Көбейсін Ө.Т.	Кінә мен оның қос нысаны: қазіргі қылмыстық құқықтағы ерекшеліктер мен проблемалар	6578
1541.	Койчубекова А.А.	Уголовная ответственность за	6580

		насильственные действия сексуального характера	
1542.	Қабдылова А.Қ.	Кибербуллингтың алдын алудың құқықтық мәселелері	6585
1543.	Мырзаханов Ә.Е.	Қазақстан Республикасындағы ресми наградалар жүйесі: толықтырулар мен өзекті мәселелер	6590
1544.	Орынбай Ш.А.	Кәмелетке толмағандардың қылмыстық жауапкершілігі	6593
1545.	Сайлаубек М.Ж.	Қылмыстық құқықтағы өзін-өзі қорғау шегінің әлеуметтік және құқықтық аспектілері	6597
1546.	Төрехан А.Ә.	Тұрмыстық зорлық-зомбылық; қылмыстық жауаптылық және әділ жаза тағайындау мәселелері	6600
1547.	Тюлегенова А.А., Куатова Р.Е.	Совершествование превентивных мер в рамках реализации антикоррупционной политики в РК	6607

СЕКЦИЯ БӨЛІМІ 10.5 ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЖАРИЯ ҚҰҚЫҚ: ЖАҢА ҚАУІП-ҚАТЕРЛЕР ТЕГЕУРІНДЕРІ

1548.	Алиев Е.	Правовое регулирование международных железнодорожных перевозок в Республике Казахстан	6611
1549.	Аршабаева Р.С.	Заманауи құлдықпен күрестегі халықаралық құқықтың тиімділігі мен мәселелері	6616
1550.	Данияр Ә.А.	Роль международных организаций в урегулировании вооруженных конфликтов	6620
1551.	Кабдрахманов А.Е.	Анализ правового регулирования защиты прав трудовых мигрантов: опыт Казахстана и России в контексте международных стандартов	6626
1552.	Qodirova T.R.	The role of the United Nations High Commissioner for refugees in protecting refugee rights	6631
1553.	Медетова М.Б.	Азаматтық авиациядағы алғашқы халықаралық қауіпсіздік стандарттары: пайда болу және тарихи негіздері	6634
1554.	Мыктыбаева Д.А.	Регулирование вопросов трудовой деятельности трудящихся-мигрантов в международных соглашениях Республики Казахстан	6640
1555.	Мырзаханов Ә.Е.	Қазақстан Республикасындағы ресми наградалар жүйесі: толықтырулар мен өзекті мәселелер	6645
1556.	Рублевский А.А.	Этическая дилемма статуса эмбриона	6648
1557.	Тулеген А.С.	Правовые проблемы назначения и исполнения наказания в деятельности международных уголовных трибуналах ad hoc	6652

**10.6 ХАЛЫҚАРАЛЫҚ КОММЕРЦИЯЛЫҚ АРБИТРАЖ ЖӘНЕ ЦИФРЛАНДЫРУ
ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЖЕКЕ ҚҰҚЫҚ**

1558.	Акынов Д.М.	Правовые механизмы обеспечения исполнения обязательств государствами-членами ЕАЭС	6657
1559.	Ануарбек А.	Применение блокчейн-технологий в международном коммерческом арбитраже: правовые вызовы и перспективы	6661
1560.	Жаксылыков К.К.	Особенности правового регулирования отношений, возникающих из международного договора купли-продажи товаров	6665
1561.	Каримова Ф.Х.	Защита персональных данных в международном частном праве	6669
1562.	Мирзоева М.М.	К вопросу о сущности деловой репутации	6675
1563.	Раджабов М.Д.	Трудовые права иностранных граждан в международном частном праве	6679

10.7 ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ҚҰҚЫҚ ЖӘНЕ БҰҰ-НЫҢ ТҰРАҚТЫ ДАМУ МАҚСАТТАРЫ

1564.	Ануарбек А.	Международное экологическое правосудие: теоретические основы и практические аспекты	6683
1565.	Burieva M.S.	The role of international organizations in regulating the use of water resources of transboundary rivers and lakes	6687
1566.	Nasreddinzoda N.	The role of regional organizations in achieving the SDGs: international legal aspects	6691
1567.	Шалгымбаева А.Н.	Комиссия международного права ООН: регулирование экологических аспектов вооруженных конфликтов	6693

СЕКЦИЯ 11

АРХИТЕКТУРА И СТРОИТЕЛЬСТВО

ПОДСЕКЦИЯ 11.1 СТРОИТЕЛЬСТВО

1568.	Аманжолова Ш.Ф.	Қарқынды құрылыс жағдайындағы Астана қаласының жер асты сулары деңгейінің өзгерісін болжау	6698
1569.	Батирбекова А.Т.	Численное моделирование работы стены в грунте с распорной системой в условиях плотной застройки	6702
1570.	Бекетов Д.Н.	Энергоэффективность в строительстве: симуляция влияния ориентации зданий на потреблении энергии в Астане	6707

айтқанда, Халықаралық қылмыстық сот пен БҰҰ-ның тиісті институттары бұл бағытта белсенді жұмыс жүргізуі тиіс.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі Қазақстан Республикасының Кодексі 2014 жылғы 3 шілдедегі № 226-V ҚРЗ. adilet.zan.kz
2. Геноцид қылмысының алдын алу және жазалау туралы конвенция 1948 жылы 9 желтоқсанда БҰҰ Бас Ассамблеясының 260 (III) қарарымен қабылданған.
3. https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.1_Convention%20on%20the%20Prevention%20and%20Punishment%20of%20the%20Crime%20of%20Genocide.pdf
4. Халықаралық қылмыстық соттың (ХҚС) Рим статуты (1998 ж.)
5. <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/RS-Eng.pdf>
6. Smith, D. (2010). The Genocide of Ethnic Minorities in Central Asia
7. Jones, A. (2006). Genocide: A Comprehensive Introduction
8. Шайкенов, Н. (2018). Адам құқықтары және халықаралық құқық
9. Мамыров, Н.Қ., Байгісиев М.Ә. (2017). Халықаралық құқық негіздері.
10. Kupfer, L. (1981). Genocide: Its Political Use in the Twentieth Century. — Yale University Press. Геноцидтің саяси аспектіде қалай қолданылғанын зерттейтін классикалық еңбек.
11. Power, S. (2002). A Problem from Hell: America and the Age of Genocide. — New York: Basic Books.

УДК 343.3/7

ПРАВОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Ахметжанова А.А.

*студент Юридического факультета
Евразийского национального университета
имени Л.Н.Гумилева (Астана, Казахстан)
Научный руководитель доктор философии PhD
Калмаганбетова Д.Б.*

Влияние информационной безопасности на политику и общественные процессы. Информационная безопасность в Казахстане переплетается с различными областями деятельности общества и государства, включая экономику, внутреннюю и внешнюю политику, оборону, правоохранительную и судебную системы, науку, технику и духовную жизнь. Каждая из этих областей имеет свои особенности обеспечения информационной безопасности, связанные со спецификой защищаемых объектов и уровнем их уязвимости перед информационными угрозами. В настоящее время информация и информационные технологии напрямую влияют на политическую сферу. Процессы сбора, обработки и распространения информации становятся неотъемлемой частью функционирования политических структур и осуществления политического влияния. Мировой опыт показывает,

что информация может быть источником политической угрозы, что требует государственного регулирования информационных потоков. Средства массовой информации и интернет играют огромную роль в политике, а государственные структуры, партии и общественные объединения создают свои сайты и порталы. Это расширяет возможности граждан участвовать в политической жизни через современные технологии, обсуждать законопроекты и выдвигать инициативы.

Политические отношения в демократическом обществе предполагают коммуникацию, зависящую от интересов и потребностей борющихся за власть сил. Информационные технологии влияют на эти отношения, но контроль над информацией со стороны властей может привести к злоупотреблениям, включая сокрытие информации и ограничение доступа к ней. Усиливающийся политический характер такого контроля вызывает опасения. Глобальной проблемой является «цифровой разрыв», разделяющий общество на тех, кто имеет доступ к высоким технологиям, и тех, кто лишен этой возможности. Информационное преимущество становится социальной силой, перераспределяющей экономические, социальные и политические ресурсы. Информационное неравенство усугубляет социальную и экономическую дифференциацию, что угрожает экономической безопасности государства.

Киберугрозы и государственная политика в сфере информационной безопасности. Сегодня цифровой отпечаток жизни миллионов людей, как в деловой, так и в личной сфере, хранится в разнообразных информационных системах. Фиксируются данные о телефонных переговорах, платежах, перемещениях, таможенных декларациях и покупках, совершаемых с использованием банковских карт. В современном мире защита личной информации становится критически важной.

Одной из угроз экономической безопасности личности является кибершпионаж, поскольку миллионы владельцев банковских карт становятся мишенью для злоумышленников в цифровой среде. Другой серьезной проблемой является кибермошенничество, особенно популярное в виде: предложений быстрого обогащения через виртуальные кошельки; обещаний заработка в интернете с предварительной оплатой; лже-историй о людях, нуждающихся в помощи; фальшивых сайтов, имитирующих, например, сайты интернет-провайдеров с поддельными реквизитами [3]. Хотя удельный вес киберпреступлений в общей преступности относительно невелик, их число демонстрирует устойчивую тенденцию к росту. По данным МВД РК, главным мотивом киберпреступников является извлечение материальной выгоды. В отличие от прошлых лет, когда компьютерные преступления совершались из хулиганских побуждений, сегодня даже несанкционированный доступ к данным и разработка вредоносного программного обеспечения нацелены на хищение денежных средств.

Современные информационные технологии также активно используются для развития традиционных мошеннических схем, служа инструментом для поиска потенциальных жертв, осуществления денежных переводов и сокрытия следов преступлений. По экспертным оценкам, каждую секунду в мире около 12 человек становятся жертвами киберпреступников. «Лаборатория Касперского» прогнозирует активизацию кибершпионажа в ближайшее десятилетие, с акцентом на атаки против бизнеса, часто совершаемые по заказу. В условиях информатизации экономики коммерческий шпионаж, кража конфиденциальных данных и информационные атаки, направленные на подрыв репутации, станут более востребованными.

Формируется подпольный киберрынок, оказывающий негативное влияние на экономическую безопасность государства и создающий новые институциональные препятствия [1]. В Казахстане Концепция кибербезопасности («Киберщит Казахстана») определяет принципы развития информационной безопасности, основываясь на Послании Президента РК «Третья модернизация Казахстана: Глобальная конкурентоспособность» и Стратегии «Казахстан-2050». Предлагаемая стратегия базируется на анализе текущего состояния дел в области цифровизации государственного управления, перевода государственных сервисов в автоматический режим, перспектив роста цифровой экономики

и технологического обновления промышленных предприятий, а также расширения спектра информационно-коммуникационных сервисов. Она задает ключевые векторы реализации государственной политики в области охраны электронных информационных активов, информационных инфраструктур и телекоммуникационных сетей, гарантируя безопасное применение информационно-коммуникационных технологий. Данная стратегия направлена на унификацию подходов к контролю за уровнем информационной безопасности государственных структур, частных лиц и организаций, а также на разработку инструментов для предотвращения и быстрого реагирования на инциденты в сфере информационной безопасности, особенно в кризисных ситуациях социального, природного и техногенного характера, в условиях введения чрезвычайного или военного положения. При создании стратегии был исследован мировой опыт в формировании подходов к защите национальной информационно-коммуникационной инфраструктуры как стран-лидеров в разработке и применении информационно-коммуникационных технологий, так и стран, стремящихся к расширению их использования для достижения целей социально-экономического прогресса.

Законодательная база информационной безопасности. Ключевым законодательным актом, определяющим безопасность в Казахстане, выступает Закон Республики Казахстан от 6 января 2012 года № 527-IV «О национальной безопасности Республики Казахстан». Он регламентирует правовые аспекты национальной безопасности Республики Казахстан, устанавливая содержание и принципы защиты личности, общества и государства, а также определяя структуру, цели и направления обеспечения безопасности страны. В рамках национальной безопасности особое внимание уделяется информационной безопасности [2].

Вызовы правового обеспечения информационной безопасности. Технологии развиваются стремительно, опережая правовое регулирование. Законодательство часто не успевает адаптироваться к новым угрозам и вызовам, возникающим в связи с развитием искусственного интеллекта, интернета вещей, блокчейна, квантовых вычислений и других передовых технологий. Например, одной из актуальных проблем является регулирование использования искусственного интеллекта в системах кибербезопасности, а также разработка нормативных актов, определяющих ответственность за действия автономных систем и алгоритмов, используемых для кибератак. Кроме того, киберпространство не имеет географических границ, что затрудняет применение национального законодательства к правонарушениям, совершаемым за пределами юрисдикции конкретной страны. Это создает необходимость международного сотрудничества для расследования и преследования киберпреступников, но в то же время порождает дополнительные сложности. Одним из наиболее серьезных вызовов остается сбор и представление доказательств в делах о киберпреступлениях. Технические сложности, связанные с особенностями цифровой среды, затрудняют установление личности злоумышленников, особенно если они используют анонимные прокси-серверы и зашифрованные каналы связи.

Перспективы правового обеспечения информационной безопасности. Будущее правового обеспечения информационной безопасности тесно связано с адаптацией существующих законов к реалиям цифрового мира, укреплением международного сотрудничества, усилением защиты личных данных, расширением взаимодействия государства и бизнеса, а также повышением уровня цифровой компетентности населения. Новейшие технологии, такие как искусственный интеллект и интернет вещей, порождают новые риски, требующие адекватного правового регулирования. Необходимо разработать законы, регулирующие использование автономных систем и кибероружия, а также установить ответственность за киберпреступления. Международное сотрудничество играет важную роль, поскольку киберугрозы не знают границ. В перспективе следует расширять взаимодействие между странами, заключать соглашения об обмене информацией и правовой помощи, а также присоединяться к международным конвенциям. Защита персональных данных приобретает особую значимость. Важно создать систему регулирования, обеспечивающую безопасность информации, находящейся в распоряжении государственных органов и частных компаний. Государственно-частное партнерство – ключевой элемент

системы информационной безопасности. Целесообразно развивать механизмы взаимодействия между государством и бизнесом, создавая платформы для обмена информацией об угрозах. Развитие образования и повышение цифровой грамотности – одно из приоритетных направлений. Важно включить вопросы информационной безопасности в образовательные программы и проводить просветительские кампании [9].

Заключение и выводы

Правовое обеспечение информационной безопасности в условиях цифровой трансформации

В связи с важностью информатизации для формирования новых социально-экономических и политических реалий в Казахстане и интеграции в международное информационное пространство, актуальна задача совершенствования защиты интересов субъектов информации при передаче данных по каналам связи, а также защиты интересов общества и государства при развитии компьютерных технологий. Информационная безопасность достигается путем поддержания баланса технических средств и эффективного правового обеспечения, что представляет собой сложную задачу, затрагивающую все ресурсы национальной экономики и общества. Развитие информационной сферы порождает новые формы правонарушений, в том числе киберпреступность, представляющую собой серьезную угрозу информационной безопасности и, следовательно, национальной безопасности в целом. Поэтому широкий спектр проблем, связанных с информационной безопасностью, требует дальнейшего развития системного правового регулирования.

Эффективное решение существующих проблем и дальнейшее совершенствование нормативно-правовой базы являются необходимым условием для обеспечения безопасной и доверительной цифровой среды, защиты прав граждан и интересов национальной безопасности. Важно учитывать международный опыт, адаптировать национальные правовые нормы к новым вызовам цифровой эпохи и обеспечивать их эффективное применение. Следовательно, необходим системный подход, включающий разработку новых нормативных актов, развитие системы стандартов и сертификации, подготовку кадров и развитие международного сотрудничества. Лишь при таком подходе Казахстан сможет эффективно противостоять современным киберугрозам и обеспечить устойчивое развитие в условиях цифровой экономики.

Список использованных источников:

1. Постановление Правительства Республики Казахстан от 30 июня 2017 года № 407 «Об утверждении Концепции кибербезопасности («Киберцитит Казахстана»)). <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P1700000407>
2. Закон Республики Казахстан от 6 января 2012 года № 527-IV «О национальной безопасности Республики Казахстан» <https://surl.li/qpiscu>
3. Kaspersky.ru. *Что такое кибербезопасность?* <https://surl.li/fncwkl>
4. Политика информационной безопасности Министерства энергетики РК <https://surl.li/jjtjeq>
5. Министерство цифрового развития, инноваций и аэрокосмической промышленности Республики Казахстан. *Казахстан выводит кибербезопасность на новый уровень: использование AI для защиты данных и предотвращения угроз* <https://surl.li/porrow>
6. Optimism.kz. (2023, 27 сентября). *Новая глава в истории информационной безопасности Казахстана* <https://surl.li/oavyte>
7. Bizmedia.kz. (2025, 1 февраля). *Вопросы кибербезопасности обсудили на форуме Digital Almaty 2025* <https://surl.li/uraqkl>
8. Комитет по информационной безопасности Министерства цифрового развития, инноваций и аэрокосмической промышленности Республики Казахстан <https://surl.li/fgokkj>
9. Министерство внутренних дел РК. (2025). *Противодействие киберпреступности* (официальный сайт МВД) <https://surl.li/lkdwkg>

10. Исабаева, С. Б. (2020). *Обеспечение кибербезопасности Казахстана в условиях глобальной цифровизации* <https://surl.li/хоqbgg>
11. Суворова, Г. М. Информационная безопасность: учебное пособие для вузов / Г. М. Суворова. — 2-е изд., перераб. и доп. — Москва: Издательство Юрайт, 2023. — 277 с.
12. Политика информационной безопасности Министерства энергетики РК <https://surl.li/jjtjeq>

УДК 343

ӘЛЕУМЕТТІК ФАКТОРЛАР МЕН ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚЫСЫМНЫҢ ҚЫЛМЫСҚА ЫҚПАЛЫ

Айзак Ақзер Жәнібекқызы

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, заң факультеті
«Сот-прокурорлық және тергеу криминалистикалық қызметі»
мамандығының 1 курс студенті
Aqzer.@gmail.com

Ғылыми жетекші: заң ғылымдарының кандидаты, Ашимова Э.А.

Қазіргі қоғамдағы қылмыстық ахуал – тек құқықтық емес, сонымен қатар әлеуметтік-экономикалық мәселе ретінде де маңызды. Қылмысқа итермелейтін себептерді түсіну үшін адамның өмір сүріп отырған ортасы, оның материалдық жағдайы, әлеуметтік рөлі мен құндылықтар жүйесі жан-жақты зерттелуі қажет. Бұл мақалада қылмыстың тууына ықпал ететін негізгі әлеуметтік және экономикалық факторлар ғылыми тұрғыдан қарастырылады.

1. Әлеуметтік факторлар және олардың қылмысқа ықпалы

Отбасылық жағдай. Қылмыстық әрекеттерге баратын азаматтардың көпшілігі дисфункционалды, бақылауы әлсіз немесе мейірімсіз отбасыларда тәрбиеленген. Бұл олардың әлеуметтік бейімделуіне кері әсер етеді.

Білім деңгейі мен құқықтық сауат. Заң нормаларын білмеу, білімнің төмен деңгейі — құқық бұзушылыққа әкелетін себептердің бірі. Жастар арасында құқықтық мәдениетті қалыптастыру әлі де әлсіз.

Моральдық құндылықтар. Қоғамдағы тұтынушылық идеология мен материалдық мүдденің үстемдігі жастарды тез пайда табуға ұмтылдырып, қылмыстық әрекеттерге итермелейді. Әлеуметтік факторлар – адамның әлеуметтену процесіне, өмірлік ұстанымына және құқықтық санасының қалыптасуына әсер ететін жағдайлар жиынтығы. Оларға отбасы жағдайы, білім деңгейі, қоғамдағы мәртебесі, мәдени орта және бұқаралық ақпарат құралдары жатады.

Отбасы институтының әлсіреуі – кәмелетке толмағандардың қылмыс жасауына басты себептердің бірі. Қазақстандық зерттеулерге сәйкес, қылмыс жасаған жасөспірімдердің 60%-дан астамы толық емес немесе әлеуметтік қолайсыз отбасылардан шыққан (ҚР БҒМ, 2022). Э. Дюркгейм мен Т. Парсонс секілді әлеуметтанушылар отбасының тәрбиелік функциясының әлсіреуі девиантты мінез-құлықтың өсуіне әкелетінін дәлелдеген.

Білім деңгейі де маңызды рөл атқарады. Халықаралық тәжірибеде көрсетілгендей, орта білімді аяқтамаған немесе кәсіби біліктілігі жоқ азаматтардың қылмысқа тартылу ықтималдығы жоғары (UNODC, 2023). Бұл әсіресе жастар арасында байқалады, олар бос уақытты мақсатсыз өткізіп, әлеуметтік бақылаудан тыс қалады.

2. Экономикалық қысым және қылмыстық мінез-құлық